De Noordenbergtoren

De Deventer Noordenbergtoren was een barbacane (een verdedigingswerk buiten de stadsmuren). De toren was gelegen ten noordwesten van het stadscentrum tussen de binnen- en buitengracht. De toren is rond 1487 gebouwd en had de functie de stad te beschermen tegen aanvallen van buitenaf. Specifiek was de verdediging van het sluisje dat het waterpeil in de binnengracht regelde. Het water hiervoor stroomde via de Schipbeek en de IJssel de gracht aan de oostkant in en mondde aan de noordwestzijde van de stad weer in de IJssel. Om te voorkomen dat de gracht droog zou vallen wanneer de waterstand van de rivieren laag was, regelde de sluis de hoeveelheid water die gespuid werd.
De toren was gebouwd van baksteen, had muren tot zeven meter dik, was circa 35 meter hoog en had een diameter van 21,5 meter. Aan de buitenkant was de muur voorzien van kazematten. Aan de bovenzijde was de toren voorzien van een spits die was belegd met dakpannen, om inkomende pijlen af te wenden. De spits was tijdens het Beleg van Deventer in 1578 zodanig beschoten dat het op 27 september naar beneden viel. Tijdens dit beleg werden ook ondermijningsgangen gegraven door troepen van Graaf van Rennenberg met als doel de toren op te blazen. De gangen werden echter ontdekt en de ondergrondse aanvallen werden afgeslagen door de Duitse troepen in Spaanse dienst.

Restanten van de fundering in de parkeergarage

WEBMASTER GEZOCHT

Onze website gaat binnenkort online. Voor het invullen, onderhouden en up-to-date zijn zoeken wij een buurtgenoot met passie voor buurt en z'n website.
Reageren:
info@buurtverenigingnoordenberg.nl

Schoenmakerspoort

Tijdens opgravingen aan het Muggeplein kwamen in de goten van de middeleeuwse Noordenbergstraat veel kleine snippers van afgeknipt leer en aan stukken geknipte schoenen tevoorschijn. Dit waren resten van schoenen voor volwassenen en kinderen. Hier dus, aan de Noordenbergstraat ter hoogte van het Muggeplein, woonden de schoenmakers, schoenlappers en leerbewerkers. De naam van een kleine verdwenen poort, de Schoenmakerspoort, herinnert aan deze ambachten. In 1391 gunde het stadsbestuur een eigen terrein, het zogenaamde Schoenmakersperk, aan het gilde van de schoenmakers. Op dit terrein – in de bocht van de Molenstraat – mochten ze de looikuipen plaatsen die voorheen bij hun huizen stonden. Kapotte of te kleine schoenen werden gerepareerd, "gelapt", door kapotte delen te vervangen door nieuwe stukken leer. Uit oude schoenen werden weer nieuwe schoenen gemaakt. Het hout kon worden opgestookt.

Uit: het Deventer Jaarboek 2018
Artikel: Spelen in de Middeleeuwse modder
Van: Petra van Boheemen, hoofd presentaties en conservator speelgoed bij de Deventer Museumorganisatie

NIEUWE SECRETARIS GEZOCHT

De huidige secretaris, van de buurtvereniging, heeft aangekondigd te stoppen.
Wij zoeken een nieuw bestuurslid voor de functie van secretaris.
Wij vergaderen als bestuur ca. 8 keer per jaar op maandagavond.
Wij hebben 2 ledenvergaderingen per jaar ook op maandagavond.
Van alle bijeenkomsten worden korte verslagen gemaakt door de secretaris.
Reageren:
info@buurtverenigingnoordenberg.nl

Colofon

De Noordenberger is een uitgave van de Buurtvereniging Noordenbergkwartier Deventer

secretaris@buurtverenigingnoordenberg.nl

Vormgeving: Jean Klare [concepten & ontwerpen]
jeanklare.nl

Lay-out: Cees Sterkenburg

BUURTVERENIGING
NOORDENBERGKWARTIER
DEVENTER

Jaargang 46 Nummer 1

Mei 2020

Redactieadres: secretaris@buurtverenigingnoordenberg.nl

De Noordenberger

Nieuwsbrief voor het Noordenbergkwartier Deventer

Van het bestuur

Een Noordenberger uitbrengen in coronatijd, is dat wel zinnig?
Ons leek het goed om ook in deze tijd het buurtcontact op deze wijze enigszins in stand te houden.
Blijf gezond help je buurtgenoten in deze moeilijke tijd.

Het Burenbriefje

Toen buurtgenoot Jean Klare met het idee kwam om via 'Het Burenbriefje' onderlinge hulp in deze tijd van isolatie te organiseren, hebben we daar graag aan mee gewerkt. Samen hebben we de opzet uitgewerkt en in de hele buurt is de oproep verspreid. Het was goed te horen dat in de omgeving van de Stenenwal de onderlinge hulp al via een app-groep is georganiseerd.

Eerste column

Ik wijs op de column van Han Dijk, sinds enige tijd buurtbewoner. Zijn eerste column met de titel 'Dapper Gehandeld' neemt ons mee naar ca. 45 jaar geleden. Het is goed om nu ook eens rustig terug te kijken naar een andere voor de buurt bijzondere tijd, naast alle aandacht voor dagelijkse berichten over deze 'op slot' periode.

Activiteiten

We leven nu in de tijd van afgelastingen. Zo ging op Goede Vrijdag de uitvoering van de Matthäus Passion in de Bergkerk niet door en zijn ook Deventer op Stelten, de IJsselbiennale, de Boekenmarkt en het Tuinfeest afgelast. Van een andere orde, maar toch: De voorjaars buurtborrel op 17 mei gaat niet door.
Het kunstwerk **De Square** is bijna gereed voor plaatsing, maar ook dat is nu voor onbepaalde tijd uitgesteld. We hopen dat we op 13 september de Square kunnen onthullen op het buurtfeest!
De opening van het buurtmuseum in de Fermerie zou plaatsvinden op 28 mei maar is ook uitgesteld.
Over het jaarlijkse buurtfeest in september kunnen we uiteraard nog niets melden.

Onze planning is 13 september

Op 17 juni was een lezing gepland in de Fermerie over het lot van zeven Joodse ondernemers in Deventer tijdens de Tweede Wereldoorlog. Onlangs is het boek "Beroofd volgens de regels" daarover verschenen van journalist en biograaf Joep Boerboom. Het is het aangrijpende verhaal van de wettelijk geregelde beroving van vele Joodse ondernemers in Deventer tijdens de bezetting.
Aansluitend op de lezing is met een wandeling gepland door het Noordenbergkwartier met Lex Rutgers, gids van het Etty Hillesum Centrum, die zal vertellen over de joodse ondernemers in deze wijk. Het boek is tevens te koop na afloop van de lezing. Ook de lezing is uitgesteld. Kijk wanneer de lezing doorgaat op de website van Fermerie en de Buurtvereniging

.

TON DAMEN 1949 – 2020

Een buurticoon is overleden.
Dwars en authentiek.
Hij heeft de wereld helpen veranderen.
Noordenberg dankt Ton!!

Het bankje op het Muggeplein

Op 27 januari hebben we tijdens de Algemene Ledenvergadering afspraken gemaakt over het wel of niet plaatsen van een bankje op het Muggeplein: een vraagstuk met voor- en tegenstanders.
We hebben een procedure vastgesteld, die hieronder beschreven is, inclusief de stand van zaken.
De ledenvergadering heeft tijdens de vergadering met zeer grote meerderheid ingestemd met deze procedure.
De ledenvergadering heeft met ruime meerderheid gekozen voor het plaatsen van een bankje op het Muggeplein.
Afgesproken is een advies te vragen aan de gemeentelijke ontwerper die, samen met een Klankbordgroep, de huidige inrichting heeft ontworpen. Tijdens een bezoek aan het plein is door haar geadviseerd voorlopig geen bankje te plaatsen. “Als er zowel een bankje als een kunstwerk wordt geplaatst wordt het plein wel erg vol. Wacht eerst af of het binnenkort te plaatsen kunstwerk voldoende als bank gaat functioneren.”
Tenslotte is afgesproken een enquête te houden onder alle omwonenden van het plein. Voor het opstellen van deze enquête krijgen wij hulp van studenten van Saxion. We streven er naar dit in mei uit te voeren. Daarna formuleert het bestuur een voorstel richting gemeente.

DAPPER GEHANDELD

Op 1 november vorig jaar kreeg ik de sleutel van mijn nieuwe, permanente woning in Deventer. In het Noordenbergkwartier, een wijk die onderdeel uitmaakt van het centrum van deze stad. In een prettig, gerenoveerd huis. Ik woonde al eerder part-time in een appartement aan de rand van deze buurt. Nu er midden in. In februari 2015 verscheen een boek met intrigerende informatie over de felle strijd die hier tweede helft zeventiger jaren en begin tachtiger jaren van de vorige eeuw gewoed heeft om de weliswaar verkrotte wijk te behouden. Een wijk waarvan in een tv-programma te horen valt dat de keuze voor Deventer en zijn brug om de film 'A bridge too far' op te nemen in zomer/herfst 1976: 'Ook het Noordenbergkwartier is een unieke plaats. Deze vervallen wijk geeft dertig jaar na de oorlog nog het aanzicht alsof er net gisteren een tankslag heeft gewoed.' Het boek heet 'Handel dapper'. Een term die verwijst naar wat de bevolking deed en naar de aanduiding op de zijkant van de toren van de Grote Kerk die naar de buurt gekeerd is - 'Fortis Age'. Er werd door de oorspronkelijke bevolking samen met geïnteresseerde buitenstaanders, zoals de kabelomroep Deventer en jonge architecten, dapper gehandeld.

Met bewondering en sterk geboeid las ik dit boek. Was die strijd er niet dan had ik hier waarschijnlijk niet gewoond. Men wilde de zaak compleet afbreken en er heel wat anders van maken. Een nieuw politiebureau en andere instellingen zouden bijvoorbeeld aan het centrale Muggeplein worden neergezet. Het politiebureau is er gekomen en is inmiddels al weer enkele jaren geleden afgebroken en verplaatst naar elders in de stad. Een verspilling van geld was dat. Weliswaar werd een deel afgebroken, omdat de verkrotting soms heel erg was. De buurt kreeg het echter voor elkaar dat men een groot deel van de oorspronkelijke bebouwing ging renoveren. De straten hebben dezelfde wonderlijke bochten behouden. Evenzo gebeurde dat met de vaak heel mooie huizen van zeer uiteenlopende aard. Daarnaast is een deel van passende nieuwbouw voorzien met huizen die betaalbaar zouden zijn. Dat was een van de eisen. Inmiddels heeft de woningbouwcorporatie Rentree volgens het neoliberale denken van tegenwoordig verschillende huizen verkocht, nadat oorspronkelijke bewoners eruit waren. Verhuisd of overleden.

Kerkelijke betrokkenheid

Als een van de betrokkenen van buitenaf valt in het boek hier en daar te lezen dat de sociaal bewogen dominee Buning daartoe behoorde en dat er maatschappijkritische kerkdiensten werden georganiseerd met medewerking van de Kabelomroep Deventer. Veel meer stond er niet. Maar mij interesseerde die dimensie van het actiegebeuren speciaal. Ik ben emerituspredikant. In Amsterdam werkte ik tevens als coördinator van het kerk&buurtwerk STIMULANS. Geïnteresseerd dus in wat met de buurt aan de hand is en op welke manieren kerken kunnen werken in een gewone buurt tussen en samen met de gewone mensen van allerlei slag die er wonen. Dankzij onderzoek in het gemeentearchief een paar straten verderop heb ik achterhaald wat er meer te zeggen valt over de kerkelijke betrokkenheid toen.

In buurtkrant 'de Noordenberger' valt te lezen dat vanuit de NH Kerk ds. Buning is toegevoegd aan het net (in winter 1976) opgerichte actiecomité. Kerk en dominee kozen de zijde van het comité 'vanwege de bewogenheid met het onrecht dat de bewoners zowel als de stad is aangedaan', zo valt te lezen. In de Deventer Kerkbode van 18 januari 1976 vinden we: 'Wonen dient vooraf te gaan aan bouwen. Het dient het bouwplan te bepalen.In plaats van een majestueus Babylon dient de stad de ongeborgenheid op te heffen. Projecten van stadsontwikkeling mogen niet enkel rationalistisch zijn en wonen in de weg staan. Door dit te zeggen protesteren wij tegen projectmaatschappijen en particuliere profiteurs die wel zo te werk gaan. Essentieel: de stad kan niet van blijvende aard zijn, als niet het handelen van mensen in de stad kwaliteit heeft. In de stad van morgen mogen mensen tot hun recht komen.'

Met deze gedachten ging het kerkelijke werkteam Binnenstad het gesprek aan met het comité Noordenbergkwartier. Dominee Buning memoreert in het verslag van dit gesprek in de Kerkbode met vreugde de gevonden overeenstemming op basis van 'wonen boven bouwen'. Staande de vergadering ging het werkteam in op het verzoek van het comité om actief mee te gaan doen. 'Omdat we van mening zijn dat de kerk niet terzijde kan blijven, als het gaat om de belangen en interessen van mensen in de binnenstad', zo schrijft Buning.

Maatschappijkritische kerkdiensten

Over hoe de kerk actief meedeed valt niet veel te vinden. Misschien vooral actief meedenken in het comité. Activiteiten van geheel eigen aard zijn terug te vinden in wat in het boek 'maatschappijkritische kerkdiensten' wordt genoemd. In de 'Noordenberger' valt onder de term 'themadiensten' te lezen waar die diensten na Pasen 1976 over gaan: Binnenstad Deventer bewoonbaar (over het Noordenbergkwartier en samen met de Kabelomroep Deventer); Werk en bedrijvigheid in de stad (industriepastoraat); Herbergzaamheid in de stad (Doopsgezinde inbreng); Speelruimte voor kinderen in de stad; De kwaliteit die mensen zelf willen inbrengen in de stad; een en ander feestelijk afgesloten met een zingende stoet van mensen door de stad heen (Lutherse bijdrage). Buning geeft in de Kerkbode aan dat de vragen van kerk-zijn in de stad een nadenken vanuit een andere aanpak van het theologische begrippenapparaat noodzakelijk maken.

Interessant zou zijn om mensen die deze diensten meemaakten te horen over hoe ze het vonden. Ook wat er in die diensten nu precies gebeurde wat ze anders maakten. In de evaluatie in de Kerkbode en in kerkenraadsnotulen van die tijd valt wel te lezen dat de vormgeving anders was dan gewoonlijk. Dit gaf de doorsnee kerkgangers kennelijk soms een wat vreemd gevoel. Mensen die verder in de stad leefden en betrokken waren bij dit type thema's voelden zich wel op hun plaats. Hoe de Kabelomroep Deventer meedeed, zou ik graag achterhalen. Deze omroep was op allerlei manieren betrokken bij de communicatie over de acties in de stad. Ds. Buning loofde in de Kerkbode hun bijdrage.

Graag woon ik in Deventer, maar zeker ook in deze buurt. Verschillende oorspronkelijke bewoners die de acties mee vorm gegeven hebben, zullen er niet meer wonen danwel niet meer leven. Daarvoor is het ook al weer een tijd geleden. Toch is de buurtbetrokkenheid van huidige bewoners ook diegenen die er sindsdien bij kwamen nog steeds best groot. Het is een buurt met karakter. Net draait de overbuurvrouw terugkomend van het boodschappen doen zich nog even extra om en zwaait me een goede dag toe.

Han Dijk.